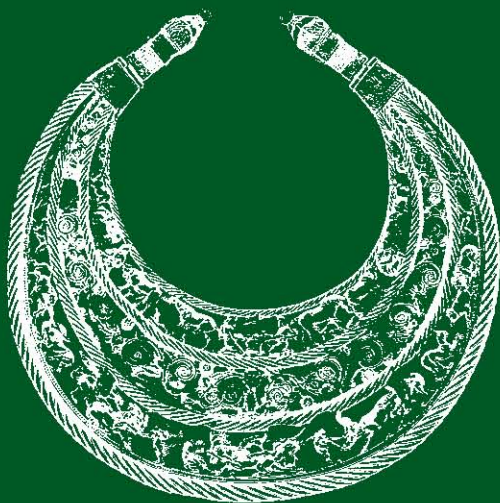

ISSN 0235 – 3490

АРХЕОЛОГІЯ

ПУБЛІКАЦІЇ АРХЕОЛОГІЧНИХ
МАТЕРІАЛІВ

НОВІ ВІДКРИТТЯ
І ЗНАХІДКИ

СТАТТІ

РЕЦЕНЗІЇ

ХРОНІКА

ПАМ'ЯТЬ

АРХЕОЛОГІЇ

ДИСКУСІЇ

АРХЕОЛОГІЯ

ЗА РУБЕЖЕМ

ОХОРОНА ПАМ'ЯТОК

АРХЕОЛОГІЇ

1 • 2002

У журналі вміщено статті з проблем давньої історії та археології від первісності до середньовіччя, публікації нових матеріалів і результатів досліджень пам'яток на території України та за рубежем, біографічні матеріали, рецензії та хроніку.

Для археологів, істориків, краєзнавців, учителів історії, студентів історичних факультетів, усіх, хто цікавиться давньою історією України.

В журнале помещены статьи по проблемам древней истории и археологии от первобытности до средневековья, публикации новых материалов и результатов исследований памятников на территории Украины и за рубежом, биографические материалы, рецензии и хроника.

Для археологов, историков, краеведов, учителей истории, студентов исторических факультетов, всех, кто интересуется древней историей Украины.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Адреса редакції

04210 Київ—210,
просп. Героїв Сталінграда, 12
Телефон 418-91-38

П.П. ТОЛОЧКО (головний редактор),

В.Д. БАРАН, К.П. БУНЯТЯН, І.С. ВІНОКУР,

М.І. ГЛАДКИХ, А.А. ЗАЛІЗНЯК,

В.М. ЗУБАР (відповідальний секретар),

С.Д. КРИЖИЦЬКИЙ (заступник головного

редактора), В.К. МІХЕЄВ, О.П. МОЦЯ,

В.Ю. МУРЗІН, В.В. ОТРОЩЕНКО,

В.Н. СТАНКО, Р.В. ТЕРПИЛОВСЬКИЙ,

Г.М. ТОЩЕВ, В.М. ЦИГИЛИК,

Є.В. ЧЕРНЕНКО

Друкується за постановою
редакційної колегії журналу

Редактор *О.І. Калашникова*

Художній редактор
канд. іст. наук *М.М. Ієвлев*

Технічний редактор
Т.М. Шендерович

Коректор
І.В. Ревчук

Комп'ютерна верстка
О.О. Канигіної

Здано до набору 20.01.2002. Підписано до
друку 20.03.2002. Формат 70×108/16. Папір
офсетний № 1. Гарнітура Таймс. Друк офсет-
ний. Ум.-друк. арк. 15,20. Обл.-вид. арк. 17,11.
Тираж 700 прим. Зам. 664.

Оригінал-макет виготовлено та тираж видруку-
вано Видавничим домом «Академперіодика»
вул. Терещенківська, 4 »

АРХЕОЛОГІЯ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ЗАСНОВАНИЙ У БЕРЕЗНІ 1989 р.

ВИДАЄТЬСЯ ЩОКВАРТАЛЬНО

КИЇВ • 1 • 2002

ЗМІСТ

ТОЛОЧКО П.П. Від головного редактора	3
КУЛАКОВСЬКА Л.В. Бібліографічна довідка	4

Статті

КУХАРЧУК Ю. Внесок І.Г. Шовкопляса у розробку питань економічної та суспільної організації пізньопалеолітичного населення півночі України	7
ЗАЛІЗНЯК Л. Палеоліт і цивілізаційна концепція Шпенглера—Тойнбі	14
КРОТОВА О.О. Господарсько-побутовий комплекс та проблеми вивчення структури пізньопалеолітичних пам'яток	24
БЕЛЯЄВА В.І. Сезонність та довгочасність	31
СНІЖКО І.А. Модель розбирання здобичі амвросіївськими мисливцями	37
СМИНТИНА О.В. Поняття жилого простору в контексті дослідження ранньомезолітичних культур степової України	44
СТЕПАНЧУК В.М. Розвиток техніки в кам'яному віці	51
КОЛЕСНИК О.В. Система природокористування у середньому палеоліті Донбасу	57
КУЧИНКО М. Межі Волинської землі кінця X — середини XIV ст. у світлі археологічних, писемних та топонімічних джерел	66

Публікації археологічних матеріалів

ГЛАДКИХ М.І., РИЖОВ С.М., СУХОВИЙ М.О. Нові палеоантропологічні рештки на Гірському Тікичі	72
САПОЖНИКОВ І.В. Господарсько-побутові комплекси поселення Велика Акаржа	75

МАЦКЕВИЙ Л.Г. Матеріали про використання печер у період трипільської культури	82
ЖУРАВЛІВ Д.В. Еще раз о деталях римского воинского костюма и конской сбруи из Херсонеса и Юго-Западного Крыма	90
ТУАЛЛАГОВ А.А. Тамгообразные знаки боспорских царей	98
МАРКОВА О.В. Equus caballus з Ольвійського поховання	109
ЖУРАВЛЬОВ О.П. З історії археозоологічних досліджень в Ольвії	127

Дискусії

ЗУБАР В.М. Із приводу інтерпретації й датування одного латинського напису з Херсонеса	132
---	-----

Нові відкриття і знахідки

МАЙКО В.В. Ранньохристиянська знахідка на салтово-маяцькому поселенні Тепсень у Південно-Східному Криму	137
---	-----

Рецензії

ПЕТРАУСКАС А.В. Єлена Цоль-Адамікова, Марія Дековна, Елізабета Марія Носек. Ранньосередньовічний скарб із Завади Лянскоронської (басейн верхньої Вісли)	139
---	-----

Хроніка

До 60-річчя Михайла Івановича Гладких	141
До 70-річчя Олени Василівни Цвек	142
До 70-річчя Валентини Іванівни Непріної	143
МУРЗІН В.Ю., РОЛЛЕ Р. Двадцять років роботи спільної Українсько-Німецької археологічної експедиції	144
КРАВЧЕНКО Е.А. Наукова конференція «Читання пам'яті Михайла Брайчевського (1924—2001)»	152
Наші автори	155
Список скорочень	157

СОДЕРЖАНИЕ

ТОЛОЧКО П.П. От главного редактора	3
КУЛАКОВСКАЯ Л.В. Библиографическая справка	4
<i>Статьи</i>	
КУХАРЧУК Ю. Вклад И.Г. Шовкопляса в разработку вопросов экономической и общественной организации позднепалеолитического населения севера Украины	7
ЗАЛИЗНЯК Л. Палеолит и цивилизационная концепция Шпенглера—Тойнби	14
КРОТОВА А.А. Хозяйственно-бытовой комплекс и проблемы изучения структуры позднепалеолитических памятников	24
БЕЛЯЕВА В.И. Сезонность и долговременность	31
СНЕЖКО И.А. Модель разделки добычи амвросиевскими охотниками	37
СМИТИНА Е.В. Понятие жилого пространства в контексте исследования раннемезолитических культур степной Украины	44
СТЕПАНЧУК В.М. Развитие техники в каменном веке	51
КОЛЕСНИК А.В. Система природопользования в среднем палеолите Донбасса	57
КУЧИНКО М. Рубежи Волынской земли конца X — середины XIV вв. в свете археологических, письменных и топонимических источников	66
<i>Публикации археологических материалов</i>	
ГЛАДКИХ М.И., РЫЖОВ С.Н., СУХОВОЙ Н.А. Новые палеоантропологические остатки на Горном Тикиче	72
САПОЖНИКОВ И.В. Хозяйственно-бытовые комплексы поселения Большая Аккаржа	75
МАЦКЕВЫЙ Л.Г. Материалы об использовании пещер в период трипольской культуры	82
ЖУРАВЛЕВ Д.В. Еще раз о деталях римского воинского костюма и конской сбруи из Херсонеса и Юго-Западного Крыма	90
ТУАЛЛАГОВ А.А. Тамгообразные знаки боспорских царей	98
МАРКОВА Е.В. Equus caballus из ольвийского погребения	109
ЖУРАВЛЬОВ О.П. Из истории археозоологических исследований в Ольвии	127
<i>Дискуссии</i>	
ЗУБАРЬ В.М. По поводу интерпретации и датировки одной латинской надписи из Херсонеса	132
<i>Новые открытия и находки</i>	
МАЙКО В.В. Раннехристианская находка на салтово-маяцком поселении Тепсень в Северо-Восточном Крыму	137
<i>Рецензии</i>	
ПЕТРАУСКАС А.В. Елена Цоль-Адамикова, Мария Дековна, Элизабета Мария Носек. Раннесредневековый клад из Завады Ляскоронской (бассейн верхней Вислы)	139
<i>Хроника</i>	
К 60-летию Михаила Ивановича Гладких	141
К 70-летию Елены Васильевны Цвек	142
К 70-летию Валентины Ивановны Неприной	142
МУРЗИН В.Ю., РОЛЛЕ Р. Двадцать лет работы общей Украинско-Немецкой археологической экспедиции	144
КРАВЧЕНКО Э.А. Научная конференция «Чтения памяти Михаила Брайчевского (1924—2001)»	152
Наши авторы	155
Список сокращений	157